

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
(naziv ministarstva koje je sprovelo javnu raspravu)

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI O

**Nacrtu nacionalne Strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine
sa Akcionim planom 2021-2022. godine**

(naziv nacrta zakona, odnosno strategije koji je bio predmet javne rasprave)

Vrijeme trajanja javne rasprave: od 5.maja.2021 .godine do 26. maja 2021. godine

Rasprava o Nacrtu nacionalne Strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025 sa Akcionim planom 2021-2022 započela je objavljivanjem 5. maja 2021. godine Javnog poziva za učešće u raspravi, teksta Nacrta nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025 sa Akcionim planom 2021-2022 (u daljem tekstu: NSRR 2021-2025 i AP 2021-2022) i Programa javne rasprave na sajtu Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava i na portalu e-uprave i trajala je 20 dana od dana objavljivanja ovog poziva.

Način sprovođenja javne rasprave (održavanje okruglih stolova, tribina i prezentacija, sa navedenim mjestom i datumom održavanja; dostavljanje primjedbi, predloga i sugestija u pisanom ili elektronskom obliku, sa navedenim načinom i rokom dostavljanja):

Zainteresovana javnost je imala mogućnost da predloge, sugestije i komentare u vezi sa gore navedenim dokumentom dostavi Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava/Direkciji za rodnu ravnopravnost, na adresu – Vuka Karadžića broj 3, ili na mail: senada.cikotic@mpa.gov.me.

Organizator javne rasprave – Direkcija za rodnu ravnopravnost organizovala je putem online platforme 5 okruglih stolova sa dijelom identifikovanih učesnika/ca. Učesnicima/ama ovih okruglih stolova bio je upućen poziv direktnim slanjem e-maila sa terminom održavanja.

- Prvi okrugli stol je održan 13. maja 2021. od 11-13h i okupio je 15 učesnika/ca ;
- Drugi je održan 14. maja od 11-13h sa 18 učesnika/ca
- Treći je održan 18. maja od 11-13 h sa 16 učesnika/ca
- Četvrti je održan 19. maja od 11-13 h sa 20 učesnika/ca
- Peti je održan 20. maja od 11-11:30 časova sa 5 učesnika/ca.

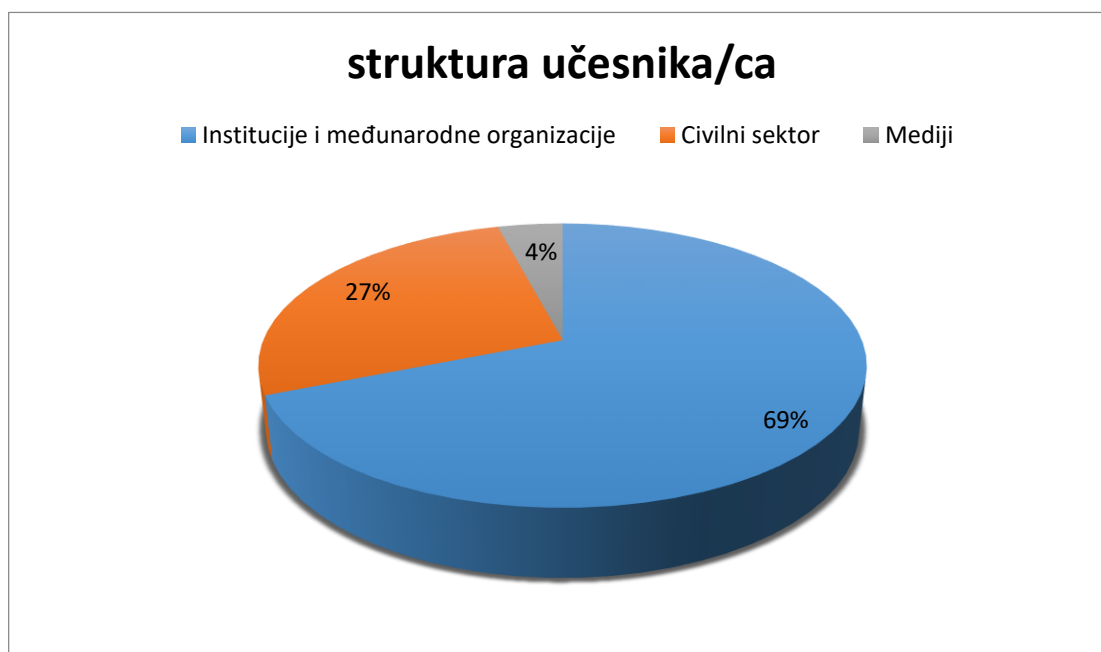
Dakle, ukupno 74 učesnika/ca je prisustvovalo ovim okruglim stolovima. Učesnicima/ama predstavljen je Nacrt NSRR 2021-2025 i AP 2021-2022, formi kratke PPT prezentacije sa ciljem da se što više značajnih elementa prikaže grafikonima/tabelama. Nakon toga učesnici/e su uzimali/e riječ i aktivno učestvovali kako u dijeljenju opštih utisaka, tako i konkretnih predloga za unapređenje dokumenta.

Osim sugestija i prijedloga dobijenih u toku trajanja okruglih stolova, nije bilo onih dostavljenih putem maila ili poštom u datom obrascu na adresu naznačenu u Javnom pozivu.

Ovlašćeni predstavnici ministarstva koji su učestvovali u javnoj raspravi: Biljana Pejović, načelnica Direkcije za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava.

Podaci o broju i strukturi učesnika u javnoj raspravi:

Okrugli sto u okviru javne rasprave NSRR	Broj učesnika/ca	Datum realizacije	Vrijeme realizacije
Prvi	15	13. maj	11-13 časova
Drugi	18	14. maj	11-13 časova
Treći	16	18. maj	11-13 časova
Četvrti	20	19. maj	11-13 časova
Peti	5	20. maj	11-11:30 časova
UKUPNO	74		

Na okruglim stolovima su učestvovali predstavnici/e Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, članice Međuresorske radne grupe za izradu i praćenje realizacije Programa iz Akcionog plana za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 – žene,

mir i bezbjednost (2019-2022), za period 2021-2022. godine, predstavnici/e Zajednice opština Crne Gore, lokalnih samouprava, Crvenog krsta Crne Gore, Vrhovnog suda, Vrhovnog državnog tužilaštva, Višeg suda za prekršaje, Uprave policije, Uprave za kadrove, Poreske uprave, ministarstava koje nisu učestvali u Radnoj grupi, Zavoda za zapošljavanje, Zavoda za školstvo, Savjeta za konkurentnost, Privredne komore, Univerziteta Donja Gorica, Evropske banke za razvoj, predstavnici/e UNDP-ija, UNICEF-a, Wesmisterske fondacije za demokratiju, Ambassade Velike Britanije, predstavnice 15 nevladinih organizacija i predstavnici/e lokalnih medija.

Rezime dostavljenih primjedbi, predloga i sugestija, sa navedenim razlozima njihovog prihvatanja, odnosno neprihvatanja

Na 5 okruglih stolova od učesnika/ca se moglo čuti mnogo komentara i sugestija, koje je obrađivač evidentirao, sistematizovao prema operativnim ciljevima, proanalizirao, te odlučio da jedan broj sugestija ugradi u dokument. Takođe je obrađivač odlučio da jedan broj konstruktivnih predloga u formi preporuka prosljedi nadležnim ministarstvima na dalju proceduru. U pitanju su preporuke koje su ocijenjene korisnim, a koje su predmet drugih strateskih dokumenata i iste će biti upućene relevantnim organima na razmatranje i usvajanje, kako bi se ispoštovao princip horizontalne i vertikalne usaglašenosti koji je propisan Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata.

Predlozi koji nijesu uvršteni su se odnosili na druga strateška dokumenta, te je to razlog njihovog neprihvatanja.

Preporuke koje je obrađivač prihvatio i koje će biti ugrađene u strateški dokument

OPERATIVNI CILJ 1:

S obzirom da postoje zahtjevi za uvođenjem rodno odgovornog budžetiranja kao i da se predlogom strategije za socijalnu inkluziju Roma/kinja i Egipćana/ki planira da budžetski okvir za realizaciju strategije treba da bude u skladu sa Smjernicama za odgovorno budžetiranje prema Romima, razmotriti definisanje socijalno odgovornog budžetiranja kroz Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i prateće instrukcije za pripremu budžeta. Time bi se kroz unificiran pristup i usaglašavanje sa procedurama za procjenu uticaja zakona/politika (RIA) obuhvatilo budžetiranje odgovorno prema rodu, djeci kao i Romima i Egipćanima/kama.

- u mjeru 1.3. koja se odnosi na ROB uključiti i Skupštinu Crne Gore i DRI, kao i Ministarstvo za javnu upravu, digitalizaciju i medije, s obzirom da je riječ o obuci državnih službenika/ca. Ova obuka bi trebalo da bude dio obaveznog „paketa“ obuka za javne službenike/ce, te da se akcenat stavi na kompetencije koje bi trebalo da ima svaki državni službenik/ca
- u mjeru 1.3 dodati- Edukovati zaposlene i rukovodni kadar u institucijama o procedurama za orodnjavanje javnih politika, rodnu analizu podataka uključujući i RIA iz rodne perspektive
- za mjeru 1.3. - Razmotriti mogućnost uključivanja predmeta/sadržaja o rodnoj ravnopravnosti u okviru programa državnog stručnog ispita (čime bi se obezbijedilo upoznavanje svih državnih službenika/ca sa konceptom rodne ravnopravnosti. Troškovi za ovakvu aktivnost ne bi bili visoki a obuhvat i efektivnost bi bili značajni)

- u mjeru 1.4: Edukovati članove/ce Komisije za sprovođenje, koordinaciju, praćenje i ocjenu uspješnosti politika rodne ravnopravnosti, pored postojećih, dodati međukorak:
  - * Uspostaviti sistem praćenja implementacije javnih politika iz rodne perspektive uključujući građenje kapaciteta za razvoj rodne performans indikatore
- Dodati mjeru 1.6. Uvesti rodno odgovorno budžetiranje u sistem upravljanja javnim finansijama (Crna Gora je jedina država u regionu koja nije uvela ROB)

Koraci koji se mogu dodati u ovu mjeru:

- * Priprema smjernica za budžetske korisnike o tome kako da urade rodnu analizu programa i popune budžetski cirkular koji je orodnjen
- * Edukovati budžetske korisnike kako da urade rodnu analizu programa i popune budžetski cirkular koji je orodnjen
- * Priprema smjernica za orodnjavanje budžeta i završnog računa iz rodne perspektive

OPERATIVNI CILJ 2:

- U drugom koraku uvesti rodnu ravnopravnost u predmetne programe, pa u udžbenike
- Izvršiti analizu predmetnih programa u udžbenika iz ugla rodne ravnopravnosti i stereotipne reprezentacije (poseban problem su istorija; u programu književnosti gdje treba poboljšati zastupljenost književnica);
- U grupu partnera dodati i Nacionalni savjet za obrazovanje i Centar za stručno obrazovanje
- Planirane obuke je potrebno razviti i akreditovati
- Dodatno naglasiti medijsku pismenost (ona je vrlo efikasna alatka);
- Dodati novu mjeru 2.6: Uvesti praćenje medijskog izvještavanja iz rodne perspektive (rodno odgovorni monitoring medija)

Koraci za ovu mjeru:

- * Priprema Metodologije za rodno odgovorni monitoring medija
- * Kontinuirani rodni monitoring medija i izvještavanje

OPERATIVNI CILJ 3:

- Uvrstiti rodno zasnovano nasilje u politici (to je način da se umanje do sada postignuti učinci učešća žena i da se dodatno obeshrabre da ulaze u politiku. Najveći problem su same političke partije, koje nemaju jasnu svijest o značaju ovog problema i održivoj politici vlastite stranke)
- U Mjeru 3.3 uvesti dva nova koraka:
  - * Edukovati zaposlene i rukovodni kadar u inspekcijama kako bi spriječili angažovanje žena preko ugovora na određeno vrijeme (tako im ukidaju mogućnost povratka na posao nakon porođaja),
  - * Dodati novu transformativnu mjeru 3.5 (a mjera 3.5 postaje 3.6, mjera 3.6 postaje 3.7) Uvođenje neprenosivog roditeljskog odsustva i fleksibilnih radnih aranžmana

AKCIONI PLAN

- Izmijeniti rokove za aktivnosti za koje je izvjesno da ne mogu biti realizovane, jer je sada kraj maja 2021.
- Aktivnost 2.1.3: definisano jako konkretno, predlog je da se možda ide šire u smislu podrške inicijativama koje imaju za cilj rad s adolescentima i adolescentkinjama kroz kanale formalnog i neformalnog obrazovanja uz učešće NVO koje se bave ženskim pravima, zatim rad direktno sa dječacima kroz, na primjer, sport u cilju rodne senzibilizacije. Tako bi mogli imati raznovrsnije aktivnosti, a interaktivne predstave bi svakako mogle biti dio toga.

Preporuke koje će biti proslijeđene drugim ministarstvima¹

- **Politike u oblasti zdravlja** unaprijediti tako da se smanji nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta; uvesti obuku patronažnih sestara o rodnoj ravnopravnosti i vještinama promovisanja rodne ravnopravnosti u ranom djetinjstvu u cilju uključivanja očeva i izbjegavanja rodni stereotipa u podizanju djece (ovo imaju priliku da demonstiraju tokom posjeta porodicama), te promovisati prisustvo očeva tokom porođaja. Obuke bi trebalo „institucionalizovati“ kroz kontinuiranu medicinsku edukaciju.
- **Uvođenje Rodni studija na državnom univerzitetu** (kao prelazno rješenje, može biti uvođenje predmeta koji se tiče rodne ravnopravnosti, saglasno studijskom programu kao na primjer: ekonomija i predmet rodno budžetiranje)
- **Razmotriti uvođenje predmeta Rodna ravnopravnost** u okviru smjera Novinarstvo na Fakultetu politički nauka.
- **Uvođenje seksualnog obrazovanja kao predmeta u osnovne škole** (tu se posebno može targetirati i odnos prema drugačijim identitetima. To je značajna mogućnost uticaja na smanjenje seksualnog nasilja)
- **Raditi na podsticanju poslodavaca** da očevi što više uzimaju roditeljsko odsustvo po rođenju djeteta u skladu sa Zakonom o radu. Dakle, ne samo raditi kampanju za očeve nego raditi i sa poslodavcima.
- Dodati novu transformativnu mjeru: **Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polni i rodni identiteta u pristupu resursima i dobrobiti od korišćenja resursa**

Dodati sljedeće korake u tu mjeru:

- * Uvesti rodni kriterijum u sve buduće finansijske aranžmane za stvaranje povoljnog okruženja za žene u biznisu, u poljoprivredi, na tržištu rada, za odgovor na Covid 19

---

¹ Preporuke koje su ocijenjene korisnim, a koje su predmet drugih strateških dokumenata će biti upućene relevantnim organima na razmatranje i usvajanje, kako bi se ispoštovao princip horizontalne i vertikalne usaglašenosti koji je propisan Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata

- * Uvesti ISO standard IWA 34:2021 (Women's entrepreneurship — Key definitions and general criteria)
- * Uvesti izvještavanje koristeći polno razdijeljene podatke za finansiranje u javnim (IPARD, MIDAS, finansijske mjere za odgovor na kovid 19, IDF) i privatnim institucijama (banke i mikro kreditne institucije)

Predlozi koji nijesu uvršteni su se odnosili na druga strateška dokumenta, te je to razlog njihovog neprihvatanja.

Mjesto i datum sačinjavanja izvještaja: Podgorica, 2. jun 2021. godine

Naziv organizacione jedinice ministarstva koja je odgovorna za pripremu nacrtu zakona, odnosno strategije: **Direkcija za rodnu ravnopravnost**

Biljana Pejović, s.r.

Potpis rukovodioca organizacione jedinice